

Smoliński, Leszek

"Karol Wojtyła na Soborze
Watykańskim II : zbiór wystąpień",
Robert Skrzypczak, Warszawa 2011 :
[recenzja]

Studia Płockie 40, 325-327

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Robert Skrzypczak, *Karol Wojtyła na Soborze Watykańskim II. Zbiór wystąpień*, Centrum Myśli Jan Pawła II, Warszawa 2011, ss. 450.

Kościół założony przez Jezusa Chrystusa to wspólnota uczniów w drodze, która nieustannie wymaga odwoływania się do ewangelicznych korzeni, powrotu do źródeł. W dziele odnowy Kościoła szczególne miejsce przypada soborom. Gdy chrześcijaństwo stało się legalną religią w Cesarstwie Rzymskim w 313 roku, biskupi Morza Śródziemnego zaczęli spotykać się dla rozwiązania ważnych problemów Kościoła. W czasach nam współczesnych na szczególną uwagę zasługuje Sobór Watykański II, zainaugurowany 11 października 1962 roku przez papieża bł. Jan XXIII, a po jego śmierci kontynuowany i zakończony przez papieża Pawła VI, 8 grudnia 1965 roku. Sobór podjął dzieło gruntownej odnowy życia religijnego, wyznaczonej zasadami przystosowanej odnowy „aggiornamento” i pogłębienia „approfondimento”.

W Vaticanum II, który okazał się najważniejszym i najbardziej przełomowym wydarzeniem w życiu Kościoła katolickiego w XX wieku oraz jednym z najważniejszych w całej historii Kościoła, wzięło udział 20 biskupów polskich, w tym kardynał Stefan Wyszyński i biskup (a od końca 1963 roku arcybiskup) Karol Wojtyła. Prezentowana publikacja ks. Roberta Skrzypczaka opowiada o mało znanym biografom i teologom udziale Karola Wojtyły w Soborze Watykańskim II i stanowi kompletny zbiór jego soborowych wypowiedzi. Ówczesny metropolita krakowski odegrał znaczącą rolę nie tylko w przedstawianiu propozycji i soborowych dyskusjach, ale również stał się spadkobiercą jego myśli i wytycznych jako Głowa Kościoła katolickiego.

Ks. Skrzypczak jest kapłanem Archidiecezji Warszawskiej od 1996, magistrem psychologii klinicznej (UWr), doktorem teologii dogmatycznej (KUL JP II). Odbił studia specjalistyczne i badania naukowe nad personalizmem włoskim na wydziale filozoficznym *Università Ca' Foscari* w Wenecji. Autor publikacji zajmuje stanowisko adiunkta w PWT w Warszawie oraz jest wykładowcą teologii dogmatycznej w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym św. Jana Chrzciciela w Warszawie. W roku 2006 wykładał mariologię oraz teologię ekumenizmu i dialogu religijnego w „The Theological Institute for Oceania w Guam” (USA), zaś w latach 2008-2009 – chrystologię na fakultecie teologicznym Studium Generale „Marcianum” w Wenecji oraz eklezjologię w „Scuola di Formazione Teo-

logico-Pastorale Santa Caterina d'Alessandria w Eraclei. Jest członkiem Stowarzyszenia Naukowego „Personalizm” (Warszawa-Lublin) oraz Stowarzyszenia Kulturalnego „Fronda” (Warszawa). Stale współpracuje z Centrum Myśli Jana Pawła II w Warszawie, z Centro Luigi Stefanini w Treviso oraz z Societa Filosofica Italiana w Wenecji. Był konsultantem hasel do Enciclopedia della persona nel XX secolo, pod red. Prof. Antonio Pavana, Endizioni Scientifiche Italiane, Napoli 2009.

Mottem publikacji Autor uczynił fragment z „Testamentu Ojca Świętego Jana Pawła II” [A. D., 17 III 2000]: „Stojąc na progu trzeciego tysiąclecia *in medio Ecclesiae*, pragnę raz jeszcze wyrazić wdzięczność Duchowi Świętemu za wielki dar Soboru Watykańskiego II, którego wraz z całym Kościołem – a w szczególności z całym Episkopatem – czuję się dłużnikiem. Jestem przekonany, że długo jeszcze dane będzie nowym pokoleniom czerpać z tych bogactw, jakimi ten Sobór XX wieku nas obdarował. Jako Biskup, który uczestniczył w soborowym wydarzeniu od pierwszego do ostatniego dnia, pragnę powierzyć to wielkie dziedzictwo wszystkim, którzy do jego realizacji są i będą w przyszłości powołani. Sam zaś dziękuję Wicznemu Pasterzowi za to, że pozwolił mi tej wielkiej sprawie służyć w ciągu wszystkich lat mego pontyfikatu”.

Praca – jak można wywnioskować z bibliografii (s. 445) – ukazała się równolegle po włosku, składa się z dwóch części. Pierwsza z nich stanowi obszerny wstęp (ss. 11-174) wprowadzający w kontekst. Autor stawia w nim wiele pytań, m.in. jakie sugestie Karola Wojtyły znalazły się w dokumentach soborowych, ale i jaki wpływ miał jego aktywny udział w Soborze na decyzję konklawe w październiku 1979 roku. Wyjaśnia również, że prezentacja wszystkich wystąpień wygłoszonych bądź złożonych na piśmie przez Karola Wojtyłę na potrzeby Soboru, ujęta w oddzielne opracowanie, stanowi pierwszą tego typu publikację. Jej pionierska edycja zestawia obok siebie tekst łaciński (oficjalny język Kościoła, którym porozumiewali się pomiędzy sobą ojcowie soborowi) i polski (sposób, w jaki myślał oraz odczuwał Pasterz z Krakowa). Dotychczas teksty wystąpień Karola Wojtyły na II Soborze Watykańskim opublikowano wyłącznie w dokumentach soborowych i po łacinie. Spoczywały one więc – prawie nikomu nieznanie – w kościelnych archiwach. Z tych szczególnych źródeł będą mogli skorzystać także czytelnicy obcojęzyczni, ponieważ tekst został zamieszczony w lustrzanym układzie polsko-łacińskim. Ks. Skrzypczak zaznacza, iż poznanie treści, jak i okoliczności „rodzenia się” w Karolu Wojtyle jego wielkich soborowych idei umożliwi w jakiejś mierze odpowiedź na inne pytania, które narzucają się przy okazji rozważania fenomenu Jana Pawła II, w tym powszechnej opinii o świętości, na tle najnowszej historii Kościoła i świata (s. 13).

Sobór był dla Karola Wojtyły wielkim przeżyciem Kościoła, swoistym „seminarium Ducha Świętego”. Praca w komisjach soborowych z pewnością wpłynęła na jego wizję Kościoła. Sobór – przyznawał już jako papież w rozmowie z André Frossardem – stał się „wydarzeniem, które w polu wi-

dzenia mojej osobistej wiary dopomogło mi tutaj znaleźć pełną syntezę”. Stąd wśród żelaznych priorytetów jego pontyfikatu znalazła wyraz determinacja w „dokończeniu wcielenia w życie Soboru Watykańskiego II” jako „kod dostępu” do właściwego zrozumienia i odczytania przesłania Soboru w aktualnym momencie historii chrześcijaństwa i jego misji w świecie.

Ks. Skrzypczak opisuje w swojej książce dwie zasadnicze relacje: między Soborem a biskupem Karolem Wojtyłą oraz między Soborem a papieżem Janem Pawłem II. Relacje te miały dwustronny charakter, bowiem z jednej strony Sobór wpływał na Wojtyłę i Wojtyła współtworzył Sobór, a z drugiej – Sobór ukształtował pontyfikat Jana Pawła II i Papież dokonał autorytatywnej interpretacji dziedzictwa Soboru. Najwięcej uwagi poświęcił Autor w pierwszej części swojej publikacji wpływowi Karola Wojtyły na dzieło Soboru. Zwyczajnym sposobem udziału w pracach Soboru było zabieranie głosu w dyskusjach. Wojtyła pozostawił po sobie 24 wystąpienia, z których znaczna część została przekazana tylko w formie pisemnej. Autor starannie analizuje wystąpienia Wojtyły i wskazuje ich cztery główne wątki, dotyczące rozumienia Kościoła, stosunku Kościoła do świata, wolności i apostołstwa (s. 113-135). Rozbudowane wprowadzenie ma, według zamysłu Autora, pomóc czytelnikowi uniknąć wrażenia przypadkowości czy niezrozumiałości lektury przedstawionych wystąpień Krakowskiego Arcybiskupa w auli Vaticanum II (s. 18).

Część druga książki zawiera dwujęzyczną edycję wszystkich soborowych wystąpień Karola Wojtyły (ss. 175-404) w czasie czterech sesji soborowych. Każde z nich opatrzone jest krótkim komentarzem, opisującym okoliczności jego powstania, oraz obszernymi przypisami, wskazującymi gdzie w dokumentach soborowych i pismach Jana Pawła II pojawiają się podobne myśli.

Książka, uzupełniona bibliografią, została niezwykle pięknie i starannie wydana w ekskluzywnej szacie edytorskiej. Publikacja ma dostarczyć badaczom nowego impulsu i nowego punktu oparcia w źródłach. Temu celowi służy nie tylko chronologiczne umieszczenie tekstów wystąpień Karola Wojtyły na Soborze, ale i zaopatrzenie ich w przypisy odsyłające do odpowiednich dokumentów soborowych, jak i do późniejszych wypowiedzi Jana Pawła.

Kard. Joseph Ratzinger, już jako prefekt Kongregacji Nauki Wiary, zauważył, iż papież Jan Paweł II niejednokrotnie mówił: „Kościół dzisiejszy nie potrzebuje nowych reformatorów. Kościół potrzebuje nowych świętych”. Kluczową kwestią dla Kościoła konfrontującego się nieustannie z kryzysem duchowym ludzkości zdaje się być to, czy są święci, którzy są gotowi dokonać czegoś nowego i żywego. Bez radykalnego wezwania do świętości, Kościół zamiast wnosić w świat zacyzn Ewangelii, sam w sobie odbija jego kryzys. Idąc za tą myślą ks. Skrzypczak podjął swoje nowatorskie dzieło odczytania inspiracji towarzyszących Karolowi Wojtyłe podczas prac Vaticanum II.